

EU:s fortsatta utvidgning

Alla europeiska länder som respekterar principerna om frihet, demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten kan ansöka om att bli medlemmar i EU. Kroatien, Makedonien och Turkiet är kandidatländer till EU. Länderna på västra Balkan arbetar med att närma sig EU.

KANDIDATLAND VID GODKÄND ANSÖKAN

Varje europeiskt land som respekterar principerna om frihet, demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten kan ansöka om att bli medlem i EU.

Länder som vill bli medlemmar ska ställa sin ansökan till EU:s ministerråd. Ministerrådet ska enhälligt fatta beslut om ansökan efter att ha hört kommissionen och fått Europaparlamentets samtycke. När ansökan har blivit godkänd får landet status som kandidatland till EU.

KRAV FÖR ATT BLI MEDLEM

För att ett kandidatland ska bli medlem i EU måste det uppfylla vissa krav som Europeiska rådet fastställde i Köpenhamn 1993. Kraven kallas för Köpenhamnskriterierna. Dessa är till för att det nya medlemslandet ska respektera EU:s gemensamma demokratiska principer, klara av konkurrensen på EU:s gemensamma marknad och kunna hantera och tillämpa EU:s gemensamma regelverk. Köpenhamnskriterierna gäller tills landet blivit medlem i EU. EU erbjuder finansiellt stöd för att hjälpa kandidatländerna att uppfylla kraven och anpassa sig till ett framtida medlemskap.

Köpenhamnskriterierna

1. *Det politiska kriteriet*
Stabila institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.
2. *Det ekonomiska kriteriet*
En fungerande marknadsekonomi med förmåga att hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.
3. *Det administrativa kriteriet*
Förmåga att klara av de skyldigheter som följer av medlemskapet, inklusive en anslutning till målen med den politiska, ekonomiska och monetära unionen.

FÖRHANDLINGAR LEDER TILL MEDELSAVTAL

När EU bedömer att kandidatlandet åtminstone uppfyller det politiska kriteriet om demokrati och mänskliga rättigheter kan landet inleda förhandlingar om medlemskap. Beslutet grundar sig på rapporter från kommissionen. Kommissionen sköter sedan förhandlingarna med kandidatlandet, skriver framstegsrapporter och kontrollerar att kandidatlandet stegvis uppfyller alla Köpenhamnskriterier.

Resultatet av förhandlingarna blir ett medlemsavtal (anslutningsfördrag) med EU. Avtalet fastställer villkoren för landets förhållande till EU. I medlemsavtalet finns också de eventuella övergångsregler eller undantag från EU:s gemensamma regelverk som landet har beviljats.

FOLKOMRÖSTNING FÖR ATT GODKÄNNA MEDELSKAPET

När avtalet är undertecknat ska alla EU:s medlemsländer och kandidatlandet godkänna det enligt respektive lands grundlagsbestämmelser. Det vanliga är att kandidatlandet håller en folkomröstning för att godkänna medlemsavtalet med EU. Europaparlamentet ska också ge sitt samtycke till landets anslutning i enlighet med avtalet.

EU HAR TRE KANDIDATLÄNDER

Det finns för närvarande tre kandidatländer för medlemskap i EU: Kroatien, Makedonien och Turkiet.

KROATIEN KANDIDATLAND 2004

Kroatien är ett kandidatland och förhandlar sedan oktober 2005 om att bli medlem i EU.

EU anser att Kroatiens medlemskapsförhandlingar löper på bra. Landet fortsätter att uppfylla det politiska Köpenhamnskriteriet och samarbetar med krigsribunalen för före detta Jugoslavien. Det är en fungerande marknadsekonomi och anpassningen inför den framtida anslutningen till EU fortsätter. Kroatien behöver arbeta hårdare med att reformera den offentliga förvaltningen och rättsväsendet, att stärka minoriteternas rättigheter, flyktingåtervändande och med att strukturera om stål- och varvsindustrin.

Kroatien ansökte om medlemskap i EU i februari 2003. EU hade tidigare uttryckt sitt stöd för att alla länder i före detta Jugoslavien skulle kunna bli medlemmar i EU när de

uppfyller kraven. Europeiska rådet ansåg i juni 2004 att Kroatien uppfyller det politiska Köpenhamnskriteriet för medlemskap i EU. Kroatien fick status som kandidatland.

Medlemskapsförhandlingarna skulle ha inletts i mars 2005. På grund av att EU ansåg att Kroatien inte gjort tillräckligt för att gripa personer som har åtalats vid krigsribunalen för före detta Jugoslavien sköts dock förhandlingsstarten upp.

I oktober 2005 rapporterade slutligen krigsribunalens chefsåklagare att Kroatien samarbetade fullt ut med tribunalen och gjorde allt för att gripa de åtalade personerna. EU:s utrikesministrar beslutade därför att förhandlingarna kunde påbörjas. Förhandlingarna kan avbrytas om Kroatien inte samarbetar med krigsribunalen.

TURKIET BLEV KANDIDATLAND 1999

Turkiet är ett kandidatland och förhandlar sedan oktober 2005 om att bli medlem i EU. Krav på respekt för de mänskliga rättigheterna är en viktig fråga under förhandlingarna. Turkiet vill inte erkänna Cypern, vilket lett till att förhandlingarna delvis stannat av. Turkiet och EU har en tullunion sedan 1996.

Turkiet uppfyller EU:s politiska Köpenhamnskriterium med krav på mänskliga rättigheter och demokrati tillräckligt väl. Det är en fungerande marknadsekonomi och landet har förbättrat sin förmåga att ta på sig de skyldigheter som följer av ett framtida medlemskap i EU.

EU anser att Turkiet måste förbättra sitt skydd av yttrandefrihet, religionsfrihet och kvinnors och barns rättigheter. Den civila kontrollen över militären måste öka, rättsväsendet behöver reformeras och korrruptionen måste bekämpas hårdare. Turkiet måste erkänna Cypern.

Cypernfrågan orsakar problem

Oenigheten kring Turkiets erkännande av Cypern blev aktuell i och med att EU i maj 2004 utvidgades med tio nya medlemsländer. Det gjorde det nödvändigt att omförhandla tullunionen mellan EU och Turkiet. I augusti 2005 skrev Turkiet på det protokoll till Ankaraavtalet som utvidgar avtalet om tullunion med Turkiet till att omfatta de tio nya medlemsländerna i EU. Samtidigt deklarerade Turkiet att detta inte innebär att Turkiet erkänner medlemslandet Cypern, som är ett av de nya medlemsländerna.

EU svarade med att deklarerat att ett erkännande av samtliga medlemsländer i EU är en nödvändig del av anslutningsförhandlingarna.

Mot bakgrund av konflikten kring Cypern beslöt ministerrådet den 11 december 2006 att delvis avbryta förhandlingarna om Turkiets medlemskap i EU.

EU kommer inte att öppna upp för förhandlingar inom de områden som berörs av Turkiets restriktioner mot Cypern. De områden där förhandlingarna fortgår kommer inte att avslutas innan Turkiet uppfyllt sina åtaganden.

Vägen till medlemskap

EU beslutade 1999 att Turkiet skulle betraktas som kandidatland men att det ännu inte var redo att inleda förhandlingar. Europeiska rådet beslutade i december 2002 att Turkiet skulle få inleda medlemskapsförhandlingar om EU i december 2004 bedömde att landet uppfyllde det politiska Köpenhamnskriteriet.

I december 2004 fattade Europeiska rådet beslut om att inleda medlemskapsförhandlingar med Turkiet i oktober 2005. Målet för förhandlingarna ska vara medlemskap, men Europeiska rådet konstaterade också att resultatet inte nödvändigtvis blir fullt medlemskap.

Turkiet kan på grund av ekonomiska skäl inte bli EU-medlem innan 2014, då EU:s nuvarande budgetperiod löper ut.

MAKEDONIEN ÄR DET SENASTE KANDIDATLANDET

Makedonien är sedan i december 2005 ett kandidatland men har ännu inte börjat förhandla om medlemskap i EU. Medlemskapsförhandlingarna kan börja när Makedonien uppfyller EU:s krav på respekt för de mänskliga rättigheterna och demokrati.

Makedonien gör framsteg i arbetet med att få en fungerande marknadsekonomi men anpassningen till EU:s lagstiftning brister fortfarande.

EU tycker att Makedonien måste förbättra sin interna politiska dialog och minska spänningen mellan sina olika politiska aktörer. Förtroendet mellan de olika etniska grupperna måste öka. Polisväsendet måste reformeras och Makedonien måste göra mer för att skapa ett oberoende och effektivt rättsväsende. Korrupktion är mycket vanligt och utgör ett allvarligt problem.

Makedonien ansökte om medlemskap i EU i mars 2004.

POTENTIELLA KANDIDATLÄNDER PÅ VÄSTRA BALKAN

Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Montenegro och Serbien har alla blivit lovade EU-medlemskap när de är redo. Europeiska rådet gav löftet år 2000 och förstärkte det 2003. Länderna har ännu inte ansökt om medlemskap och kallas för potentiella kandidatländer.

Västra Balkanländernas närmande till EU sker inom ramverket för den så kallade stabiliserings- och associeringsprocessen (SAP). Den består av tre huvudsakliga delar:

- Stabiliserings- och associeringsavtal (SAA)
- EU-stöd
- Slopade tullar för majoriteten av de varor som exporteras från västra Balkan till EU

En viktig del av ländernas förberedelser för medlemskap i EU handlar om att de ska samarbeta bättre med varandra. Stabiliserings- och associeringsprocessen är en regional satsning och EU har ända sedan starten lyft fram vikten av att västra Balkanländerna öppnar upp sig mot varandra och resten av Europa.

Inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen har EU och de potentiella kandidatländerna utarbetat så kallade Europeiska partnerskap. Partnerskapen sätter prioriteringarna för arbetet med att föra länderna närmare EU.

Stabiliserings- och associeringsavtalen mellan EU och de enskilda länderna är en mycket viktig del i västra Balkans väg mot EU. De anpassas individuellt för varje land, men innehåller en kärna av gemensamma rättigheter och skyldigheter som ska gälla lika för alla länder i regionen.

I grunden ligger åtaganden om demokrati och mänskliga rättigheter och arbete för att stärka ländernas ekonomier. Avtalen skapar även formella strukturer för hur de politiska diskussionerna mellan EU och västra Balkanländerna ska gå till.

Steg för steg skapas ett frihandelsområde mellan EU och västra Balkan. Avskaffade tullar för många produkter ska öka handeln mellan EU och hela regionen. Stabiliserings- och associeringsavtalen ska hjälpa länderna att anpassa sin lagstiftning till EU:s gemensamma regelverk. Det regionala samarbetet är en viktig del av avtalen.

EU ger de potentiella kandidatländerna stöd för att bygga upp institutioner och en administration som klarar av EU-medlemskapet samt för att de ska samarbeta med varandra på regional nivå. Stödet kallas för Förmedlemskapsstöd (IPA) och är till vissa delar gemensamt för både kandidatländer och potentiella kandidatländer.

Potentiella kandidatländer	Status i processen
Albanien	Albanien och EU undertecknade ett stabiliserings- och associeringsavtal den 12 juni 2006.
Serbien	Serbien och EU undertecknade ett stabiliserings- och associeringsavtal den 29 april 2008.
Montenegro	Montenegro och EU undertecknade ett stabiliserings- och associeringsavtal den 15 oktober 2007.
Bosnien och Hercegovina	Bosnien och Hercegovina undertecknade ett stabiliserings- och associeringsavtal den 16 juni 2008.
Kosovo	–

